°ביד עבדו חייב (א)[א]יד עבד כיד רבו אמר שמואל [ב]בעבד עברי דלא קני ליה גופיה רב אמר אפילו תימא בעבד כנעני נעשה כאומר ליה הכישה במקל והיא תבא מיתיבי השואל הפרה ושלחה לו ביד בנו ביד שלוחו חייב ביד עבדו פטור בשלמא לשמואל מתניתין בעבד עברי ברייתא בעבד כנעני אלא לרב קשיא אמר לך רב לא תימא נעשה כאמר ליה אלא אימא באמר ליה הכישה במקל והיא תבא דאיתמר השאילני פרתך וא״ל ביד מי וא״ל הכישה במקל ותבא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אמר רב [ג]כיון שיצאת מרשות משאיל ומתה חייב נימא מסייע ליה השאילני פרתך ואמר ליה ביד מי ואמר ליה הכישה במקל והיא תבא כיון שיצאת מרשות משאיל ומתה חייב אמר רב אשי הכא במאי עסקינן כגון שהיתה חצרו של שואל לפנים מחצרו של משאיל דכי משלחה לה ודאי להתם אזלא אי הכי מאי למימרא לא צריכא דאיכא גוייתא מהו דתימא לא סמכא דעתיה דלמא קיימא התם ולא אתיא אזלא להדיא קמ״ל דסמכא דעתיה (ג)אמר רב הונא השואל קרדום מחבירו בקע בו קנאו לא בקע בו לא קנאו למאי אילימא לאונסין מ״ש פרה דמשעת שאילה אלא לחזרה בקע בו לא מצי הדר ביה משאיל לא בקע בו מצי משאיל הדר ביה ופליגא דרבי אמי דא״ר אמי [ד]המשאיל קרדום של הקדש מעל לפי טובת הנאה שבו וחבירו מותר לבקע בו לכתחילה ואי לא קנאו אמאי מעל ואמאי חבירו מותר לבקע בו לכתחילה ניהדריה ולא ליקנייה ולא לימעול ופליגא דר׳ אלעזר (ו)[ה]דא״ר אלעזר כדרך שתקנו משיכה בלקוחות כך תקנו משיכה בשומרים תניא נמי הכי כשם שתקנו משיכה בלקוחות כך תקנו משיכה בשומרים וכשם

שקרקע

ביד עבדו חייב. בתמיהה. קתני א״ל השואל שלחה לי ביד עבדך ושלחה לו חייב השואל באונסיה בדרך והרי לא יצאת מרשות משאיל דיד עבד כיד רבו דמיא והרי הוא כאילו הוליכה לו הוא: **נעשה כאומר הכישה במקל והיא תבא.** אחרי. הלכך משיצאתה מחצרו של בעלים בין בלא שומר בין ע״י שומר עמדה ברשות שואל דשעביד נפשיה משתצא מרשותו והרי הכישה במקל עד אשר יצאתה מביתו: **ושלחה לו ביד בנו.** של משאיל שלחה משאיל לשואל חייב השואל וכגון שאמר ליה שלח לי ביד בנך: **ביד עבדו פטור.** ואפי׳ אמר שלחה לי ביד עבדך: **לא תימא.** כדאמרה רב נעשה כאומר לו אלא רב מוקי לה למתני׳ בא״ל הכישה במקל והיא תבא אחרי דשעביד נפשיה מכי נפקא מחצרו ומשום דשלח עבדו עמה לא מיפטר: **לפנים מחצרו של משאיל.** שחצרו של משאיל פתוחה לרה״ר וחצר השואל לפנים ממנו ופתוחה לחצרו של משאיל שאין נכנסין ויוצאין לחצרו של שואל אלא דרך חצרו של משאיל דהתם סמכא דעתיה דשואל דמשיעמדו הבעלים לפניה להטותה לצד חצרו של שואל ומחי לה בחוטרא ודאי להתם ריהטא וההוא הוא דמשעבד שואל נפשיה. אבל אם היתה צריכה לבא דרך רשות הרבים לעולם אימא לך אפי׳ אמר ליה הכי לא סמכא דעתיה שיפקירנה המשאיל בלא שומר ולא שעבד נפשיה עד שתבא לידו: **דאיכא גוייתא.** שיש בחצר המשאיל זויות ועוקצין שיכולה לסור שם ולהשמט במחבא. דשטול״ט בלע״ז כלשון (תהלים צ) כי גז חיש וכמו (במדבר יא) ויגז שלוים: **אלא לחזרה.** שאם בא המשאיל לחזור ולתובעה ממנו בתוך ימי הזמן שהשאילה לו: **בקע בו קנאו.** עד שיכלו ימי שאילתו: **לא בקע בו לא קנאו.** דקסבר אין משיכה קונה בשומרים: **מעל.** המשאיל לשלם להקדש קרן שנהנה בהשאלתו. ומה היא הנאתו לפי טובת הנאה שבו אומדים בו כמה הוא רוצה להיות נחסר משלו להחזיק לו השואל טובת (ד)[הנאה] בזו. טובת הנאה בונדי״ר בלע״ז: **וחבירו מותר לבקע בו לכתחילה.** אפילו ידע לאחר שבא לידו שהוא של הקדש שמכיון ששגג בו המשאיל ונתחייב דמי טובת הנאה להקדש יצאת הנייתה לחולין: **ואי לא קנאו.** במשיכה אמאי מעל המשאיל עד שיבקע בו השואל: **ופליגא.** נמי דרב הונא אדר׳ אלעזר:

קרקע

אמר שמואל בעבד עברי. פי׳ ר״ח דשמואל פליג עליה דרב ולית הלכתא כוותיה דרב דאמר הכישה במקל ותבא חייב וכן משמע דפליג והלכתא כוותיה מדבעי גמרא לסיועי לרב ודחי ליה בדוחק: **דלא** קני ליה גופיה. אע״ג דבפ״ק דקדושין (דף טז. ושם) אמרינן דעבד עברי גופו קנוי היינו לענין שאין גרעונו מחול אם מחל בעל פה אלא בשטר: **באומר** הכישה במקל והיא תבא. ואע״פ שעבדו מוליכה לא הוי שאילה בבעלים והא דאמרינן יד עבד כיד רבו היינו שנשאל הרב עצמו עם הפרה ושלא עבדו במקומו וכיון שבמקום בעלים (א) לא חשיב כבהמה אבל הכא ששואל את עבדו הוה ליה כשואל שתי פרות דעבדו כבהמתו דמי:

כיון שיצאתה מרשות משאיל נתחייב שואל באונסין. לכאורה נראה דמיירי שיצאתה מיד לסימטא או לצדי רה״ר דחשיב כאילו משכה שואל אבל יצאתה מיד לרה״ר לא כיון דמשיכה אינו קונה ברה״ר והא דלא הוצרך רב לפרש דפשיטא הוא דלא עדיף ממשיכה אי נמי התם חצרות סמוכים פתחיהן לצד רה״ר ולא לרה״ר עצמו לכך לא הוצרך לפרש ואע״ג דבהמוכר את הספינה (ב״ב דף פד:) אמרינן רב ושמואל דאמרי תרוייהו כליו של אדם קונה לו בכל מקום חוץ מרה״ר משמע דמדד והניח על גבי סימטא לא קני אלא דוקא כליו קונה לו והכא אמר רב דקונה בסימטא וי״ל דהתם מיירי כשהיה מתחילה מונח בכליו קודם קנין ולא שהניח המוכר שם בשעת מכירה אבל הניח על גבי קרקע של סימטא לשם קנין קונה ועוד י״ל דהכא מיירי אפי׳ יצאת מיד לרה״ר דלענין להתחייב באונסין קניא משיכה ברה״ר אף על גב דלא קניא לענין מקח כמו שואל קורדום לרב הונא דאמר לקמן דקני במשיכה להתחייב באונסין אף על גב דלא קניא לחזרה:

וחבירו מותר לבקע בו לכתחילה. תימה דתניא בתוספתא (ה) בקע בקורדום של הקדש בא חבירו ובקע בו ובא חבירו ובקע בו כולם מעלו וליכא למימר דאיירי בקורדום כלי שרת ששוחטין בו שאין יוצא לחולין כדתנן בפרק (ו)הנהנין (מעילה דף יט:) אין מועל אחר מועל במוקדשין אלא בבהמה וכלי שרת בלבד דהא קתני סיפא נטלו ונתנו לחבירו הוא מעל וחבירו לא מעל ובעולה נתנו לחבירו וחבירו לחבירו כולן מעלו בה ואין נראה לר״י נמי דהתם איירי בשלא נתכוונו לגזול אלא כל אחד דעתו להחזירו אחר בקוע ולא יצא לחולין אלא מה שנתכוון לגזול דהא קי״ל (ז)שואל שלא מדעת גזלן הוי וקים ליה כוליה ברשותיה אלא נראה לר״י דתוספתא איירי בגזברים המסורות להן קרדומות של הקדש דכל אחד מעל לפי שנהנה ואינו יוצא לחולין שהרי לא נתכוונו להוציא מרשות שהוא שם כדפי׳ לעיל(ח) וסיפא דקתני נתנו לחבירו היינו לחבירו שאינו גזבר ואפילו בלא בקוע מעל לפי שנתכוון להוציא מרשותו והא דתנן בהנהנה אין מועל אחר מועל אלא בבהמה וכלי שרת בלבד כיצד רכב על בהמה ובא חבירו ורכב התם איירי בשאינם גזברים דאי בגזברים אפילו קדושת דמים נמי כולם מעלו ובמשאיל קורדום לחבירו דקאמר הכא היה נראה לר״י לכאורה שיצא כל הקורדום לחולין בשאלה זו ולכך חבירו מותר לבקע בו לכתחילה ומ״מ לא מעל אלא לפי טובת הנאה שבו אע״פ שהפסד כולו להקדש ולפי זה נוטל אבן או קורה של הקדש נמי לא מעל אלא לפי טובת הנאה שבו אך קצת קשה לר״י דא״כ למה הוצרך לפרש לפי טובת הנאה כיון שבכל הזמן שנתנה לחבירו לא מעל יותר וע״כ נראה לו יותר שאינו יוצא לחולין אלא אותה הנאה שנותן לשואל ומותר לבקע עד זמן השאלה ולא יותר ובנותנו לחבירו דעלמא מעל לפי כולה ואין להקשות איך מותר לבקע כיון שמעורב באותו קורדום חולין והקדש מאי שנא ממשכיר ביתו והקדישו דאם דר בו השוכר מעל (ערכין דף כא.) בשביל שמעורב חלקו בשל הקדש וי״ל כיון שהשאילו ומעל בשאלה יצאת כל הנאת בקוע לחולין ואין מעורב בה מן הקדש כלום וא״ת כיון דבנתן לחבירו מעל לפי כל מה שהוציא מרשות הקדש ונתן לחבירו גם כאן ימעול לפי כל מה ששוה הנאת בקוע וי״ל דבנתן מועל כדין לפי כולה כי כולה הפסיד להקדש אבל כאן לא הפסיד להקדש אלא מה שנפחת הקורדום ע״י בקוע וטובת הנאה דשאלה הוי טפי:

כך תקנו משיכה בשומרים. [א] לא להתחייב באונסין (ט)קאמר דהא שומר חנם בלא משיכה חייב בפשיעה כדאמרינן פרק האומנין (לעיל דף פ:) דהנח לפני שומר חנם והוא הדין שומר שכר בגניבה ואבידה ואי אשואל קאמר מדאורייתא נמי לא קני אלא במשיכה וליכא למימר דקאי אשוכר שתקנו משיכה ולא קנו מעות דהא שכירות אינה משתלמת אלא לבסוף ועוד מאי פליגא דאמר הכא אלא לענין חזרה קאמר דשוכר ושואל מיד שמשכו הבהמה מרשות הבעלים אין בעלים יכולין עוד לחזור והיינו דקאמר ופליגא דרב הונא:

פרטו

מסורת הש״ס

א) [לעיל נו.], ב) קדושין מז:, ג) ב״ק עט., ד) רש״ל, ה) [פ״ב דמעילה], ו) [צ״ל כפ׳ הנהנה], ז) [לעיל דף מג:], ח) [לו: ד״ה אמר רבא], ט) [ע׳ תוי״ט פ״ו מ״י ד״ה מתנה וכו׳ מה שתמה ע״ז].

הגהות הב״ח

(א) תוס׳ ד״ה באומר וכו׳ בעלים הוא לא חשיב:

גליון הש״ס

גמ׳ ביד עבדו חייב. ע׳ ירושלמי פ״ד דמע״ש עלה דמתני׳ מערימין על מ״ש:

הגהות הגר״א

[א] תוס׳ ד״ה כך. לא להתחייב כו׳. נ״ב והרמב״ם מפרש אף להתחייב:

עין משפט נר מצוה

לט א מיי׳ פ״ב מהל׳ שאלה ופקדון הלכה א ב סמג עשין פג טוש״ע ח״מ סי׳ שמ סעי׳ ו וסעי׳ ח:

מ ב מיי׳ שם הלכה א טוש״ע שם סעי׳ ה:

מא ג מיי׳ שם הל׳ ב טוש״ע שם סעי׳ ז ודלא כרב:

מב ד מיי׳ פ״ו מהל׳ מעילה הלכה ד:

ה [מיי׳ פ״ב מהל׳ שכירות הלכה ה טוש״ע ח״מ סי׳ שמב סעי׳ א ה]:

לעזי רש״י

דשטול״ט

[דישטולטי״ש]. מעברים צרים, מקומות מחבוא.

בונדי״ר [בוי״ן גריי״ד]. להיות אסיר תודה.

מוסף רש״י

השואל קורדום מחבירו לעשרה ימים. ביקע בו קנאו. הויא חזקה להשתמש בו ימי שאילתו ואין המשאיל יכול לחזור בו. (קדושין מז:). כך תיקנו משיכה בשומרים. שלא יתחייב שומר בשמירה עד שימשוך. (ב״ק עט.).